

Arthur

Arthur este un erou exemplar al Evului Mediu. Dacă a fost cumva inspirat de un personaj istoric, nu știm, practic, nimic despre acest personaj.

Arthur îi reprezintă foarte bine pe acei eroi ai Evului Mediu care, între realitate și imaginar, între ficțiune și istorie, au devenit personaje mitice, la fel cum unele personaje istorice care au existat cu adevărat s-au îndepărtat de istorie, pentru a deveni și ele mituri și a se alătura eroilor fictivi din lumea imaginarului. În acest sens, vom observa evoluția paralelă și intersectată a doi mari eroi ai Evului Mediu, situați între istorie și mit, Arthur și Carol cel Mare.

Arthur apare în *Historia Brittonum* (Istoria britonilor) a cronicarului Nennius, de la începutul secolului al IX-lea. După Nennius, un anume Arthur ar fi luptat împotriva saxonilor, alături de regele britonilor, în epoca invadării Marii Britanii de către saxoni. Comandant militar, el ar fi ucis până la nouă sute șazeci de dușmani. Așadar, Arthur intră în istorie esențialmente ca un războinic de o statură excepțională, ca un apărător al britonilor din Evul Mediu timpuriu, umbra sa rămânând legată de literatura orală a celților, în particular de legendele galeze din *Mabinogion*, care povestesc copilăria unui erou. Arthur a fost asemănat cu eroi care aparțin altor culturi, în particular, fie culturii trifuncționale a indo-europenilor, fie folclorului european sau chiar

germanic. Dar, oricare ar fi natura eroului Arthur, cel pe care Evul Mediu occidental l-a creat și ni l-a lăsat moștenire este un erou celtic legat în mod deosebit de ideologia națională britanică.

Adevărata naștere a lui Arthur se găsește în opera unui cronicar, probabil galez, un canonic de la Oxford, în a sa *Historia Regum Britanniae* (Istoria regilor Britaniei), redactată între 1135 și 1138, Geoffrey of Monmouth. Geoffrey relatează istoria regilor Britaniei începând cu Brutus, venit cu romanii să le aducă britonilor prima lor civilizație. Metiși din romani și barbari, britonii sunt guvernați de o serie de regi, dintre care ultimul, Uther Pendragon, ajutat de farmecele vrăjitorului Merlin, concepe cu femeia pe care o iubește, Igera, un fiu, Arthur. Rege la vârsta de cincisprezece ani, Arthur înregistrează tot mai multe victorii asupra romanilor și a popoarelor Europei occidentale. El cucerește în întregime Marea Britanie, insulele din nord și continentul până la Pirinei, după ce-l va fi ucis pe uriașul care răspândea groaza în jurul muntelui Saint-Michel. Însă nepotul său, Mordred, îi răpește soția și regatul. Întors din luptă, Arthur îl ucide, dar este el însuși rănit de moarte și dus pe insula Avalon, în largul Țării Galilor, unde fie va fi murit, fie așteaptă să se vindece, pentru a-și putea recuceri regatul și stăpânirea. Curând, Arthur devine eroul central al unui ansamblu de texte literare, care constituie una dintre cele mai bogate și mai puternice creații ale imaginarului medieval: legenda arthuriană.

Momente esențiale ale acestei creații literare sunt reconstituite de romanele lui Chrétien de Troyes, scri-

Robin Hood

Poate că Robin Hood a existat, dar el este, în esență, o creație literară, cea a baladelor care, încă din secolele al XIII-lea-al XV-lea, s-au cristalizat în jurul acestui personaj legat mai ales de imaginarul englez, dar și de imaginarul european.

Robin Hood introduce în imaginarul european de sorginte medievală un personaj reprezentativ, brigandul, rebelul justițiar, și un mediu original, pădurea. Poate că personajul a trăit cu adevărat în Anglia secolului al XIII-lea, însă existența sa este asigurată de literatură, cea mai veche mențiune a sa întâlnindu-se în celebrul poem *Piers Plowman* (Petru Plugarul), elaborat, între 1360 și 1390, de William Langland⁴⁸. Robin Hood este citat aici ca un erou de baladă populară, chiar dacă nu posedăm texte de balade populare dedicate lui Robin Hood decât din secolele al XV-lea și al XVI-lea. Așadar, Robin Hood nu apare în iconografia miniaturilor medievale decât foarte târziu. Apariția sa în istoria socială a Angliei a fost resituată în secolul al XIII-lea și, în special, la sfârșitul secolului al XIV-lea, ca un ecou al

⁴⁸ Langland scrie: „Cunosc balade despre Robin Hood și despre Randolph, conte de Chester”, *Pierre le Laboureur*, traducere de Aude Mairey, prefațată de Jean-Philippe Genet, Paris, Publications de la Sorbonne, 1999, p. 84-85. Contele de Chester (1172-1232), personaj istoric, era, la rândul său, un erou popular, care se ridicase împotriva taxelor. Vezi R.H. Hilton, ed., *Peasants, Knight and Heretics*, Londra, Cambridge University Press, 1976.

revoltelor populare și al conflictelor religioase din anii 1380. Robin Hood este apărătorul celor umili și al săracilor, este omul pădurii, membru al unei cete. El este întotdeauna flancat de un tovarăș fidel (Little John) și de un călugăr pitoresc (fratele Tuck). Romantismul îi va asocia și o gingașă iubită, Maid Marian.

Robin Hood are un dușman care reprezintă puterea politică și socială, nemilos și antipopular, șeriful de Nottingham. El trăiește și acționează cel mai adesea în pădurea Sherwood, în Nottinghamshire. Semn popular, care a contribuit la asigurarea imaginii sale mitice: el este un arcaș. Așadar, el poartă acest accesoriu emblematic, arcul, în opoziție cu nobilul cavaler călare, înarmat cu lance și cu spadă. Este un personaj ambiguu, ca toți eroii Evului Mediu, între justiție și jaf, drept și ilegalitate, revoltă și supunere, între pădure și curte. Împreună cu ceata sa, în care remarcăm un cleric popular și protestatar, el fură de la bogați pentru a oferi hrană și îmbrăcăminte celor săraci, vine în ajutorul celor dezarmați și neputincioși, atacați de cavalerii în trecere. Titlurile principalelor balade care-i sunt consacrate în secolele al XV-lea și al XVI-lea exprimă foarte bine aventurile sale: „Robin Hood și călugărul”, „Robin Hood și olarul”, „Robin Hood și șeriful”, „Faptele lui Robin Hood”, „Moartea lui Robin Hood”.

Tradiția baladelor care-i sunt consacrate, în cursul secolului al XVI-lea, conduce până la Shakespeare, a cărui operă este ultima și cea mai strălucită expresie a Evului Mediu. *As you like it* (1598-1600) este o transpunere a poveștii lui Robin Hood, eroul fiind un nobil

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Introducere	8
Arthur	27
Catedrala	39
Carol cel Mare.....	55
Castelul	71
Cavalerul, cavaleria.....	85
Cidul.....	101
Claustrul.....	109
Cocagne	117
Jonglerul	127
Licornul.....	137
Melusina	149
Merlin.....	161
Ceata Hellequin	169
Papesa Ioana.....	179
Jupânul Vulpoi.....	189
Robin Hood.....	201
Roland	207
Tristan și Isolda	217
Trubadurul, truverul	225
Walkiria	233
Bibliografie.....	237